

вітчизняний та світовий досвід підготовки фахівців для гірничодобувної промисловості.

Висновок. Монопідготовка не є перепорою до ступеневої підготовки фахівців за освітньо-професійним рівнем бакалавр і магістр. Інтегровані навчальні програми дають таку можливість, не втрачати спеціаліста, що є основою спеціальності для гірничодобувної галузі. Здійснюючи підготовку за єдиною структурно-логічною схемою викладання навчальних дисциплін можна без перепон здійснити перехід на рівень магістра. Перевага цілісної підготовки фахівця над ступеневою є в тому, що дає можливість збільшити практичну підготовку за період навчання в вузі. Це є важливим аргументом для присвоєння професійної кваліфікації.

Присвоєння професійної кваліфікації є одним із протиріч в закордонній практиці, де аргументом є відсутність у студентів достатнього практичного досвіду керування технологічними процесами та вирішувати виробничі задачі. За цими ствердженнями прослідковується нерозуміння різниці між кваліфікацією та званням, що присвоюється відповідними структурними організаціями в галузі. Аналогічний підхід спостерігається і в назвах спеціальностей, де втрачено зв'язок з роботою, що виконує фахівець, та об'єктом його діяльності. Професійна кваліфікація визначається через професійну назву роботи із переліку кодів та назв, які зазначені ДК 003-10 «Державний класифікатор України: Класифікатор професій». Очевидно, що їх необхідно привести до єдиного знаменника через компетенції посадових характеристик з чітким визначенням вирішення інженерних задач.

М.М.Левшин

(Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України)

С.А.Свіжевська

(Національний гірничий факультет)

НЕОБХІДНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ ISO У ПРАКТИЦІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

Світова практика у сфері вищої освіти свідчить, що традиційних методів, які забезпечують високу якість навчання, на сьогодні вже явно недостатньо. Потрібні нові організаційні, наукові і методичні підходи для забезпечення конкурентоспроможності випускника на глобалізованому ринку праці.

Зараз під якістю вищої освіти прийнято розуміти забезпечення необхідного рівня підготовки фахівців, здатних до ефективної професійної діяльності, швидкої адаптації в умовах науково-технічного прогресу, які володіють сучасними технологіями своєї спеціальності, уміннями використовувати отримані знання і навички в процесі вирішення швидкозмінних професійних завдань.

Саме тому ВНЗ повинен мати ефективну систему управління підготовкою майбутніх фахівців, які повною мірою відповідатимуть вимогам ринку праці і потребам роботодавців та суспільства. Існує досить багато різних організаційних, методичних, технологічних факторів, які безпосередньо впливають на якість підготовки фахівця у ВНЗ. Частина з них оцінюється під час проведення атестації й акредитації ВНЗ.

Однією з суттєвих перешкод на шляху широкого впровадження систем управління якістю ВНЗ України є недостатня кількість теоретичних та практичних розробок у цій сфері. Як результат, на відміну від іноземної практики, де впровадження систем управління якістю у ВНЗ є досить поширеним явищем, в Україні лише окремі ВНЗ тільки починають займатись цією проблемою.

Таким чином, створення теоретичних, методичних, нормативних і інформаційних засад для розроблення систем управління якістю ВНЗ на основі принципів загального управління якістю і вимог міжнародних стандартів ISO 9000:2000 є актуальним та має науковий і практичний інтерес.

Наведений у таблиці перелік факторів впливу на якість навчання у порівнянні з принципами TQM (Total quality management - Загальне управління якістю), критеріями EFQM (European Foundation for Quality Management - Європейський фонд менеджменту якості) і вимогами міжнародного стандарту ISO 9001 (International Organization for Standardization) [1] дає підстави для прийняття висновку про те, що зазначені фактори повністю вкладаються в спільну ідеологію TQM, на якій вони базуються.

№ з/п	Фактори, що впливають на якість підготовки ВНЗ	Принципи TQM	Критерії EFQM	Вимоги ISO 9001:2000
1.	Рівень підготовки абітурієнтів	Орієнтація на споживача Налагодження взаємовигідних стосунків з постачальниками	Використання потенціалу персоналу	7.3.2 Вхідні дані проектування та розроблення
2.	Рівень підготовки викладачів, підбір кадрів, підвищення їх кваліфікації, рівень соціального захисту	Роль вищого керівництва Залучення персоналу	Роль вищого керівництва Політика і стратегія Задоволеність персоналу	6.2 Людські ресурси
3.	Організація учбового процесу, впровадження наукових досягнень у навчальний процес	Процесний підхід	Управління процесами	7.2 Проектування та розроблення 7.5 Виробництво і надання послуг

4.	Оснащеність навчальним обладнанням, підручниками, посібниками, обчислювальною та оргтехнікою, використання інформаційних технологій	Системний підхід	Раціональне використання ресурсів	6.3 Інфраструктура 6.4 Виробниче середовище
5.	Гуманітаризація навчання, позаучбова виховна робота	Процесний підхід	Управління процесами	7.3.3 Вихідні дані проектування та розроблення
6.	Організація самостійної роботи студентів	Залучення персоналу	Використання потенціалу персоналу	7.5 Виробництво і надання послуг
7.	Мотивація студентів до якісного навчання	Залучення персоналу	Задоволеність споживачів	7.3.3 Вихідні дані проектування та розроблення
8.	Контроль знань, умінь та навичок студентів	Прийняття рішень на підставі фактів	Управління процесами Результати роботи	8.2.4 Моніторинг та вимірювання продукції 8.3 Управління невідповідною продукцією
9.	Оцінка рівня підготовки студентів роботодавцями, суспільством	Орієнтація на споживача	Задоволеність споживачів і суспільства Результати роботи	8.2.1 Задоволеність замовника
10.	Рівень самооцінювання і удосконалення	Постійне удосконалення	Результати роботи	8.2.2 Внутрішній аудит 8.4 Аналізування даних 8.5 Поліпшення
11.	Рівень відповідності вимогам державної акредитації	Орієнтація на споживача	Задоволеність споживачів і суспільства Результати роботи	1.1 Загальні положення
12.	Зв'язок з роботодавцями і колишніми студентами	Орієнтація на споживача	Задоволеність споживачів і суспільства Результати роботи	7.2 Процеси, що стосуються замовників 7.2.3 Зв'язок з замовником
13.	Організація продовження навчання	Постійне удосконалення	Управління процесами Результати роботи	8. Вимірювання, аналізування та поліпшення

Створення науково обґрунтованих методичних підходів щодо оцінювання якості підготовки студентів, результативності ВНЗ, розроблення, впровадження і моніторингу професійно орієнтованої системи управління якістю (СУЯ) ВНЗ,

її нормативного та комп'ютерного забезпечення потребують вирішення наступних задач:

–розроблення концептуальної моделі якості підготовки студента ВНЗ на основі принципів TQM, та виведення формули оцінки результативності діяльності ВНЗ;

–побудова моделі СУЯ ВНЗ і системи моніторингу з застосуванням процесного підходу;

–дослідження впливу якості підготовки студентів на конкурентоспроможність ВНЗ, зокрема, багатофакторної моделі набору студентів та моделі успішності;

–розроблення з використанням методології управління проектами рекомендацій щодо впровадження СУЯ ВНЗ;

–застосування методу структурування функції якості для розроблення комплексу нормативних документів СУЯ ВНЗ;

–розроблення модульної процесно-орієнтованої інформаційної системи супроводження СУЯ ВНЗ з застосуванням програмування та баз даних;

–апробацію створеної документації, методичних та програмних розробок на базі обраних ВНЗ.

Розглянемо основний зміст елементів стратегії TQM, застосовуючи їх до вищого навчального закладу (ВНЗ). Досвід впровадження принципів TQM розглянуто у [4].

Чотири складові, які дозволяють керівнику ВНЗ бути на чолі перетворень, пов'язаних з впровадженням принципів TQM:

- особиста відданість якості;
- вироблення бачення, місії, політики, цілей ВНЗ щодо якості підготовки студентів;
- особиста участь у процесі підвищення якості;
- інтеграція управління якістю у загальну систему управління ВНЗ.

Споживачами результатів діяльності ВНЗ є студенти, роботодавці, держава, суспільство. Чим краще ВНЗ зможе визначити потреби усіх категорій споживачів, тим більше ймовірність організувати свою діяльність так, щоб максимально задовольнити їх потреби і очікування. Постійний зв'язок зі споживачами, оцінювання ступеню їх задоволеності діяльністю ВНЗ є визначальним для успішності навчального закладу на ринку освітянських послуг. ВНЗ має залучити споживачів до розроблення навчальних програм, до процесу стратегічного планування, удосконалення своєї діяльності.

ВНЗ має уникнути досить розповсюдженої помилки планувати діяльність з підвищення якості підготовки студентів як відокремлену сферу від своєї загальної діяльності.

Для покращення результатів стратегічного планування ВНЗ потрібно:

- залучити якомога більшу кількість персоналу до процесу планування;
- залучити також представників шкіл, з якими він співпрацює, роботодавців, де вже працюють, або будуть працювати його випускники,

представників органів державного управління освітою і наукою, студентів, батьків, представників громадських організацій.

–збирати і аналізувати інформацію, пов'язану зі скаргами, запитами і пропозиціями споживачів;

–перетворити загальну стратегію у вимірвальні цілі і задачі для кожного співробітника ВНЗ;

–зосереджувати цілі на ключових процесах діяльності ВНЗ.

Бібліографічні посилання:

1. ДСТУ ISO 9001–2008 Системи управління якістю. Вимоги
2. Е.Б. Гаффарова. Создание системы менеджмента качества в вузе. Методы менеджмента качества № 12, 2002, стр. 12–16
3. Л.М.Віткін, Г.І.Хімічева. Концептуальна модель оцінювання якості підготовки випускника ВНЗ. Стандартизація, сертифікація, якість, 2003, № 2, стор. 68–72
4. ISO 19011:2002 Настанови щодо аудиту систем управління якістю та навколишнім середовищем
6. В.А. Никитин. Управление качеством на базе ISO 9000:2000. Питер, 2002
7. К.А. Меташкин. Теоретические основы построения интеллектуальных систем управления учебным процессом в вузе. Харьков, 2000, стр. 207–217

Т.А. Олійник

(ДВНЗ «Криворізький національний університет»)

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ІНЖЕНЕРІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЗБАГАЧЕННЯ КОРИСНИХ КОПАЛИН»

Зростає кількість країн, в яких сформовані і активно діють національні системи вимог до якості підготовки фахівців в областях техніки і технології через акредитацію освітніх програм, а також системи інженерних кваліфікацій через сертифікацію та реєстрацію інженерів. Такі системи реалізуються національними, як правило, неурядовими професійними організаціями. Провідними організаціями такого рівня в світі є АВЕТ (США), ЕСУК (Великобританія), ССРЕ (Канада), ІЕАуст (Австралія), JABEE (Японія) [1].

Міжнародне визнання якості освітніх програм і кваліфікацій інженерів (статус PE) реалізується в два етапи:

– угоди про взаємне визнання національних критеріїв та процедур акредитації програм (наприклад, WA);

– договори про взаємне визнання національних систем сертифікації PE (WA, 1989 ; Engineers Mobility Forum- EMF , 1997; APEC Engineering Register , 2000) [1].

Вимоги до статусу PE регламентовані в документах Європейської федерації інженерних асоціацій (FEANI) і Форуму інженерної мобільності (EMF). Вимоги та критерії EMF розроблені на основі професійних традицій в англо-саксонських країнах. Критерії FEANI узагальнюють досвід країн континентальної Європи.